

Szabadságfüggő vagyok

Beszélgetés Farkas Wellmann Endrével

A Római disznó című kötetéért az Orpheusz Kiadó Farkas Wellmann Endrének ítélte „Az év legsikeresebb szerzője”-díjat. A kötet kapcsán a költészet közéleti szerepéről, a költői hiszekegyről, a köteteken átnyúló Néró-tematikáról és jelenünk Európájának válságáról Varga Melinda költő beszélgetett a szerzővel.

– *Nem is találhatnánk aktuálisabb periódust beszélgetni A római disznó című legutóbbi verseskötetéről, mint a nagyhét, a kötet ugyanis a kereszténységgel, a keresztény Európa jövőjével, társadalmunk aktuális problémáival is foglalkozik, az Itt Róma ég ciklus, a Néró-alteregő tulajdonképpen arra utal: a kereszténységnek, a Pál apostoli szeretetnek ebben a formában vége. Mégis mi az, ami az örök Rómából visszánéz ránk, ami menthető ebből a kulturális örökségből?*

– Elsősorban a keserű tapasztalatok. Az egész Európát egyre jobban megfertőző és megfojtó liberalizmus elhozta a keresztény identitás felbomlását és annak az értékrendnek a megsemmisülését, amelyre az európai civilizáció épült, aminek most a végnapjait éljük. A mai társadalmi-politikai valóság csupán annak a romlásnak a tünetegyüttese. Amikor Pál apostol egyházat alapított, az úgymond szeretetet intézményesítette, és hatalmi eszmék szolgálatába állította, de arra nem gondolt, hogy ez az intézmény nem tud örökké működni, mivel bármilyen hatalmi érdek szöges ellentéte a szeretet eszményének, ami az ember legszentebb, Istentől kapott képessége.

– *Néró alakja a válogatott és új verseket tartalmazó Lucius Domitius lázbeszéde című kötetekben*

tűnik föl először, majd az L. D. hagyatékában, aztán néhány kulcshelyen újraközlésével, illetve továbbgondolásával A római disznóban egy komplex utalásrendszerrel segít önmagunkkal, társadalmi valóságunkkal szembenézni. Miért éppen Néró, hogyan találtál rá?

– Ez a kérdés nagyon összetett választ kívánna, egyszer már elmondtam egy részét valahol, aztán az interjú alatti kommentekben megkaptam a magamét... De bárki el tud képzelni egy égő várost, és el tud gondolkodni azon, hogy ha egy város lángokban áll, mi minden ég el benne... Pláne, ha Róma az.

– *A római disznó kötetnek ropant beszédes címe van, a versek újraközlése, feldolgozása, a ciklusba rendezés, a záró- és nyitóvers szimbólumai azt sugallják, hogy a Néró-tematika aktualitását akartad láthatóbbá tenni.*

– Lassan tízéves az első Néróvers ötlete. Amikor az égő várost vizionáltam, pontosabban a még egyszer lánggra lobbanó Rómát, már jól érezhetőek voltak számomra azok a változások, amelyek rendre bekövetkeztek, a nemzetközi terrorizmus felerősödésétől a migránsválságon át az egész mai kelet-európai politikai helyzetig. És anélkül, hogy különösebben ítélkezésbe bocsátkoznék, az égő város mögött láttam ennek az örült császárnak az arcát, aki bármi-

lyen elborult elméjű is lehetett, de volt egy értékrendje, s a tetteiben némi következetesség... Mi pedig itt, kelet-európában jól megvagyunk, két disznóvágás közt egy karácsony és egy húsvét a nagy ünnep, ilyenkor ablakot pucolunk, sőt, templomba is elmegyünk... Csak gondolkodnunk ne kelljen.

– *A Szervusz, Európa, az L. D. utolsó verse Antiumból, Róma még egyszer égni fog, Az örök város, Szerelem Dáciában, Egyféle pozíció verseid, hogy csak néhányat említsünk, a liberális Európa végnapjaira utalnak. Nem féltél attól, hogy túlságosan aktuálpolitikai kontextust kap a kötet, vagy épp ez volt a cél?*

– A fentiek értelmében, persze. Igen, ez volt.

– *Hogyan látod: a közéleti költészet beleszóllhat bizonyos társadalmi folyamatokba, lehet-e a versnek közösségformáló ereje, a Néróverseknek lehet-e ilyen szerepük, hogyan juthatnak el szélesebb olvasótáborhoz?*

– A közéleti költészet szerepe eredendően az, hogy hasson a társadalmi folyamatokra. Hiszek is ebben. Ugyanakkor sok tényező befolyásolja, hogy mekkora a határfoka. Természetesen az első lépés az, hogy eljusson az emberekhez. A klasszikus csatornák, a folyóiratok, a könyv ma már kevés: a gyorsabb és hatékonyabb digitális médiumok felé kell nyitni.

– *A kolozsvári kötetbemutatódon említetted, hogy több olyan versed van, amelyet utazás közben írtál. Milyen meghatározó versek, újraközlések kötődnek ezekhez az utakhoz?*

– A legegyszerűbben úgy fogalmaznék, hogy *A római disznó* kötet nem-nérós versei. Ezek a hosszú utakon volt időm a disznó-metáforát végiggondolni, és megírni az ehhez kötődő szövegeket, aztán, mire új kötet állt össze az anyag, addigra a Néró-versek is komoly plasztikai műtéteken estek át.

– *A kötetben többféle városimpresszióval találkozhatunk, Róma mellett Kolozsvár és Budapest a meghatározó. Budapest, az Andrássy út fényeivel a Bp. című versedben elidegenedést sugall, gondolom, a rövidítés sem véletlen. . .*

– Pontosan látod. A többi helyszín azért szerepel, mert a saját élettörténetem is párhuzamban áll sok más dologgal, amiről a könyv szól. Ezek a helyszínek, mint az életem helyszínei vagy stációi, ha úgy tetszik, mind a Rómába vezető személyes utam állomásai. . . Lehetséges egy ilyen értelmezése is a helyszíneknek.

– *Minden utazás belső utazás is – vallod. A római disznó tulajdonképpen belső útként is értelmezhető?*

– Elsősorban akként. Költői vízió, aminek egy része valósággá vált a keletkezése óta, és félő, hogy a többi része is hamarosan azzá válik.

– *Ezt a tematikát, a szimbolikus áthallásokat, olyan kulcsmotívumokat, mint a trójai faló, a hús, a vér, a tűz, a disznó, a test, a kereszt, a víz régóta érleled magadban. Bő tíz év lírai anyagáról van szó. Legutóbbi köteted tekinthető egyfajta összegzésnek, esetleg a Néró-versek lezárásának?*

– Már az első „nérós”-kötetről azt gondoltam, hogy az utolsó is egyben. Aztán valahol Néró mögött megjelent a disznó. Azt hiszem, még innen is tovább lehetne gondolni a témát, de most már tényleg sokat foglalkoztam vele, részben meg is untam. De aztán a sors megint máshogy döntött. . .

– *Nemrég Beregszászon költészet napi rendezvényen vettünk részt, ahol izgalmas dolgok derültek ki A római disznóról. Marcsák Gergely néhány verset megzenésített. Meséj, kérlek, bővebben erről a projektről. Mely versek, és miért pont azok kerültek bele a zenés-verses előadásba, mikor mutatjátok be nagyközönség előtt?*

– Erre mondtam, hogy másként döntött a sors. Ez nemcsak *A római disznó* karrierjének, hanem a saját életemnek is egyik lezsebber és lehangsúlyosabb története. Gyermekkorom óta szeretem, az utóbbi időkben pedig hiányolom a jó irodalmi pódiumműsorokat. Felmerült az alapötlet, hogyan nézne ki a disznó (sertés) a színpadon, és ez idő tájt hozott össze a sors Marcsák Gergővel. Két hét sem telt el, és Gergő jelentkezett az első dallal. Akkor leültünk, és bevontuk a tervezésbe a feleségemet is, aki dramaturg. A szövegek könyv hamar összeállt, a dramaturgiai ív, a szerkezet nemkülönben, aztán újra munkához láttunk. Elsősorban a dalok miatt volt szükség az átírásokra, aztán utólag jöttem rá, hogy nem csak ezért: az átírás eredményeképpen született egy új könyv, amit teljesebbnek, tisztábbnak és egészebbnek gondolok az előbbinél, a zenés és a szöveges részek feszes, viszonylag logikus egészé rendezik újra a szövegeket, mindez pedig a disznó-metáfora érthe-

tősége miatt fontos. Aztán továbbgondoltuk ezt is: legyen egy cédé a megzenésített versekből. Diákkori jó barátomat, Demeter Szilárdot, a Loyal együttes mindenesét és basszerosát kérdeztem meg, és két hét múlva már stúdióban voltunk, majd a kiváló hangmérnökünknek, Józsa Örsnek köszönhetően újabb két hét múlva elkészült a mesterpéldány. Még nagyon sok nevet kellene megemlítenem. . . Nagyon szeretem, ami végül is megszületett ebből az egészből.

– *A Kárpát-medencei Tehetség-gondozó Nonprofit Kft. (KMTG) tervei között szerepel a nyitás a társművészetek (zene, színház, képzőművészet, film) felé, talán ez a produkció lesz az egyik előfutára?*

– Így is értelmezhető. Miért is ne lenne?

– *Ritkán írsz verset, csak úgy indulatból nem ülsz billentyűzet elé, a költészetet viszont létformának tekinted, egyértelműen többnek, mint az írás aktusának. Orbán János Dénes szavai jutottak eszembe erről: ő szokta mondani, hogy a költőnek mindent szabad. Ez a szabadság, úgy érzem, a te költői létformádnak szerves tartozéka. Milyen is ez a költői létforma, meg tudnád határozni?*

– Az én koromban már tényleg lennie kellene a repertoáromban egy olyan költői hiszekegynek, amit most elő lehetne ráncigálni. Ugyan nincs, de megpróbálok, bár ha csak körvonalazva is a lényegget, válaszolni a kérdésedre. Valóban szabadságfüggő vagyok, ez tény. Az is tény, hogy lázadó voltam, vagyok és leszek. A legfontosabb életem talán az, hogy légy alázatos, és merj gondolkodni: ebben a legnagyobb szabadság is benne van.

Varga Melinda